

שבת פב. (המשנה) עד פג: (המשנה)

ביאורי מושגים

אבן מסמא - אבן החוצצת בין הטומאה לחפץ הטהור. אבן זו מונעת מהחפץ העליון להכביד (לפי רוב הראשונים) או להזיז (לפי המאירי) את החפץ התחתון.

כיצד מונעת האבן מהחפץ העליון להכביד על התחתון:
רש"י: האבן מונחת על יתדות ולכן היתדות מקבלות את המשקל הנוסף ולא החפץ התחתון.
תוס': האבן כבדה. והתוספת של חפץ מעליה לא משפיעה על הכובד.

דרך הטומאה: במקרה של אבן מסמא הטומאה יכולה לעבור בשני כיוונים:

- מלמעלה למטה - אדם טהור נמצא למטה ונושא את הטומאה, או זב נמצא למעלה ומתחתיו יש כלי משכב ומושב.
- ומלמטה למעלה - אדם טהור נמצא למעלה, ולמטה יש משכב שנטמא מזב, או זב נמצא למטה - טומאת עליונו של זב.

משנה

שיעור חרס לחיוב על הוצאה:
ר' יהודה: כדי לתת בין קרש לקרש,
ר' מאיר: כדי להעביר בו גחלת,
ר' יוסי: כדי לקבל בו ¼ לוג נוזל.

גודל החרס לפי ר' מאיר:
 צריך חרס גדול שניתן להוציא בו גחלת שנמצאת במדורה גדולה.

גם ר"מ וגם ר' יוסי לומדים את דינם מקללת הנביא: לא ימצא במכיתתו חרש לחתות אש מיקוד ולחשוף מים מגבא'.

פרק תשיעי

משנה

ר' עקיבא: ע"ז מטמאת במשא. 'תזרם כמו דוה' - כשם שאישה 'דוה' (נידה) מטמאת במשא - כך גם ע"ז.

טומאת ע"ז היא רק מדרבנן. אולם חכמים השתמשו בקביעות ערכיות מספרי הנביאים כדי לעצב את אופי טומאה זו. עם זאת כיוון שטומאה זו היא רק מדרבנן, כאשר היו שתי אפשרויות ללמוד דין מסוים חכמים בחרו לרוב באפשרות המקילה.

עבודה זרה הוקשתה גם למת - ומשם לומדים שטומאת ע"ז היא רק בכזית.

כולם מודים שע"ז הוקשתה ל:
שרץ - שמתמא רק במגע.
ונידה - שמתמאת במגע, משא ואבן מסמא. אבל לא מטמאת לאברים.

שיטה א':
ההיקש לשרץ: מלמד שמשמשי ע"ז לא מטמאים במשא,
ההיקש לנידה: מלמד שע"ז מטמאת במשא ובאבן מסמא.

שיטה ב':
ההיקש לשרץ: מלמד שע"ז לא מטמאת באבן מסמא,
ושמשמשי ע"ז לא מטמאים במשא.
ההיקש לנידה: מלמד שע"ז לא מטמאת לאברים.

שיטה ג':
ההיקש לשרץ: מלמד שע"ז לא מטמאת במשא,
ההיקש לנידה: מלמד שע"ז לא מטמאת לאברים.

שלוש שיטות תנאיות בעניין טומאת ע"ז

שיטה א'
ר"ע לפי רבה:
מטמאת במשא ובאבן מסמא.

שיטה ב'
חכמים לפי רבה
ור"ע לפי ר' אלעזר:
מטמאת במשא,
לא מטמאת באבן מסמא.

שיטה ג'
חכמים לפי ר' אלעזר:
לא מטמאת במשא ולא באבן מסמא

ר' חמא בר גוריא הסתפק האם ע"ז מטמאת לאברים.
 ר' חמא ב"ג סבר כשיטה א'. שכן לפי שאר השיטות לומדים במפורש מנידה שטומאת ע"ז אינה לאברים.

הבנה א': ספקו של רחב"ג הוא כאשר הדיוט לא יכול להחזיר. כאשר הדיוט יכול להחזיר - ודאי שמתמא.
הבנה ב': ספקו של רחב"ג הוא כאשר הדיוט יכול להחזיר. כאשר הדיוט לא יכול להחזיר - ודאי שלא מטמא.

מכמה וכמה ברייתות וכן גם מפשט המשנה משמע כר"א לפיו המח' בין ר"ע לחכמים היא האם ע"ז מטמאת במשא.
רבה נדחק ומסביר את הברייתות לפי שיטתו הגורסת שהמח' היא האם ע"ז מטמאת באבן מסמא.